

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 3

БЕОГРАД 1933 ГОДИНЕ

КЊИГА 1

VI РЕДОВНИ САСТАНАК

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 16 НОВЕМБРА 1933 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАО

Потпретседник

Др. КОСТА ПОПОВИЋ

Секретар

АНТЕ КОВАЧ

ПОЧЕТАК У 10,45 ЧАСОВА

Присутни г.г. Министри: Министар социјалне политике и народног здравља Иван Пуцељ, Министар физичког васпитања народа др. Лавослав Ханжек.

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда: 1 — Читање и усвајање записника V редовног састанка;

2 — Саопштење одборских извештаја: о допунском споразуму уз споразум о клирингу између Краљевине Југославије и Швајцарске Конфедерације; и о сузбијању полних болести;

3 — Саопштење интерпелације народног посланика Светислава Хојере на Министра правде о неувођењу у гласачки списак Шпире Синовчића од стране среског суда у Омшцу;

4 — Саопштење извештаја Министра унутрашњих послова о одговорима на посланичке интерпелације;

5 — Молбе и жалбе;

6 — Питање народног посланика Мустафа Мулалића на Претседништво Народне скупштине.

Говорници: Мустафа Мулалић, потпретседник Народне скупштине др. Коста Поповић.

Дневни ред: Продужење претреса извештаја Одбора за проучавање законског предлога о обавезном телесном васпитању.

Говорници: Мита Димитријевић, др. Јурај Ценкић ради личног објашњења, др. Драган Краљевић, др. Богдан Видовић, др. Људевит Ауер, Вјекослав Спиндлер, др. Младен Лисавац.

Потпретседник др. Коста Поповић: Отварам VI редовни састанак Народне скупштине. Изволите чути записник V редовног састанка.

Секретар Анте Ковач прочита записник прошлог састанка.

Потпретседник др. Коста Поповић: Прима ли Народна скупштина прочитанци записник? (Прима). Записник је примљен.

Изволите чути одборске извештаје.

Секретар Анте Ковач (чита): Одбор за проучавање законског предлога о допунском споразуму уз Споразум о клирингу између Краљевине Југославије и Швајцарске Конфедерације подноси Скупштини на решење свој извештај. (Види прилог).

Потпретседник др. Коста Поповић: Овај је извештај штампан, раздат г.г. народним посланицима и стављен на дневни ред данашње седнице. Изволите чути даље.

Секретар Анте Ковач (саопштава): Одбор за проучавање законског предлога о сузбијању полних болести подноси Скупштини на решење свој извештај. (Види прилог. — Предлог закона штампан у III књизи за 1932/33 г., страна 12—14).

Потпретседник др. Коста Поповић: Овај ће се извештај штампати, раздати г.г. народним посланицима и ставити на дневни ред кад то Скупштина одлучи.

Изволите чути интерпелације.

Секретар Анте Ковач (саопштава): Г. Светислав Хођера, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра правде о неувођењу у гласачки списак Шпире Синовчића од стране Среског суда у Омишу. (Види прилог).

Потпредседник др. Коста Поповић: Ова ће се интерпелација доставити надлежном г. Министру. Изволите чути извештаје г.г. Министара.

Секретар Анте Ковач (саопштава): Г. Министар унутрашњих послова извештава да ће одговорити кад прикупи потребне податке на интерпелације народних посланика и то: др. Николе Никића и другова о фалсификовању изборних резултата општинских избора у Савској бановини, др. Николе Кешељевића о неправилном раду у Општини београдској и др. Ивана Лончаревића и другова о општинским изборима у Дравској бановини.

Потпредседник др. Коста Поповић: Ови се извештаји примају на знање. Изволите чути молбе и жалбе.

Секретар Анте Ковач прочита следеће молбе и жалбе: Наталије Јовичића; Фрање Галића; Добросав Цакића; Сретена Миовића; Петронија Аћимовића, Илије Зонића; Владимира Бублика; сељана Луна на отоку Пагу, Мате Буљана, Миле Калкана, сељана села Љубовишта, Исе Смиљанића, радника поморског арсенала у Тивту, Иве Кунца, Марије Адума, Антонија Рађеновића, Петра Перуновића, Драгиње Бошковић, Душана Л. Ерцеговића, Петра С. Перића, Луције Врдољака, Марије Сокића, Отона Петраћа, Арсенија Дубљевића, Јелене Миросављевића, Драгице Бајић-Целара; Аграрне заједнице Бачко Петрово село, Петра и Михаила Јеремића, Радосава Делића, Анђе Гавриловића, Марије Кос, Анђелије Цревар, Милеве Чврка. Одбора за подизање споменика у селу Долговцу, Боже Љубоја, др. Мире Градишника, Александра Дерибоа, Обрена Марјановића, Велике С. Лукачевића, Персе Бугарске, Евдокије М. Китајскове и Васе Л. Ђурског.

Потпредседник др. Коста Поповић: Прочитане молбе и жалбе упућују се Одбору за молбе и жалбе.

Народни посланик г. Мустафа Мулалић има да упути једно питање на Претседништво Народне скупштине. Има реч г. Мулалић.

Мустафа Мулалић: Господине Претседниче, на основу члана 68 Устава част ми је управити Вам следећа питања:

1 — Да ли народни посланици, осим легислативног рада у Народној скупштини, имају право да се код господe Министара, или њима подређених чиновника, залажу за потребе свога среза и за лична питања својих бирача, уколико су те интервенције основане на свим законским и моралним условима?

2 — У случају да имају та права да ли у тим пословима могу посећивати господу Министре и залагати се за оправдана повољна решења?

Молим Вас, Господине Претседниче, да ми на ова питања изволите одговорити.

Потпредседник др. Коста Поповић: Господо народни посланици, на питање народног посланика г. Мустафе Мулалића, част ми је одговорити да посматрано уопште по Уставу, сви грађани па и народ-

ни посланици имају право да управљају и обраћају се питањима на надлежне власти. Народни посланици имају право, па чак им је и дужност да посећују г.г. Министре и да интервенишу по свима оправданим жељама свога среза и својих бирача у колико су оне у складу са државним интересима и законима. Претседништво ће са своје стране учинити потребне кораке да би се заштитила права народних посланика ако она буду повређена. (Пљескање).

Прелазимо на дневни ред: Као прва тачка на дневном реду је продужење претреса извештаја Одбора за проучавање законског предлога о обавезном телесном васпитању. Реч има народни посланик г. Мита Димитријевић.

Мита Димитријевић: Господо народни посланици, дискусија о овом законском пројекту наилази на широко одобравање у Народној скупштини, и на широко одобравање јамачно и у маси народној. Ја сам специјално узео реч поводом дискусије овога закона, поглавито из разлога што су овде пале неке речи, неки закључци од стране двојице католичких свештеника, који наводи не могу бити без интереса, и који би требало да се корегију, у колико је то могуће, или да им се да прави смисао, онакав прави смисао какав може бити код једнога од тих католичких свештеника и постоји, али у недоумици да нађе прави пут говорио је тако, да је оставио утисак двосмислице о појединим својим гледиштима. Ја о томе специјално мислим да говорим, поводом јучерањег аплаудираниог говора г. Ценкића, аплаудираниог тамо где аплауз заслужује али примљен у чуђењу тамо, где ми нисмо знали управо да ли је то заиста мишљење г. др. Ценкића или је он *ex officio* — по својој дужности као католички свештеник говорио, с мало отворености и храбрости, и зато по тој ствари нека ми је допуштено да кажем неколико речи ради исправљања његових закључака.

Г. др. Јурај Ценкић познат је из младости своје, као поборник свештеник за народну, старо-католичку цркву, и он је на том пољу радио и то му се може донекле и забележити као и кураж и уверење, које је уверење код њега у једном моменту сустало. Интересантно је било, али прилике нам нису дале, да видимо овде на трибини дуел између два свештеника католичка. Један је био г. др. Јурај Ценкић а други је био г. Алојзије Павлич (*Јован Мисирлић*: Не може се говорити о Павличу кад он није овде).

Тај говор г. Павлича ми нисмо имали прилике да чујемо јуче, али он је био у основи познат, али у главној идеји у оба та говора ни један ни други нису били баш против епископске посланице. Господин др. Јурај Ценкић, човек је доста широке душе, темперамента интересантног, жив, какав међу смиреним свештеницима католичким није чести случај. Више светован и више има успомена од оног народног живота, који је био у њему. Он је и довољно искрен, али, господо, ја сматрам да је он јуче нарочито хтео да нагласи да он говори као католички свештеник и зато је истицао ове речи: „Ја као Хрват, ја као католик, ја као католички свештеник износим, мислим ово и ово“. Према томе нека ми је допуштено, да ја и третирам његов говор баш као говор католика и као говор католичког свештеника.

Господо, наша је држава једна држава, у којој влада толерантност вера, и ми идемо у толерантности толико далеко, да можемо рећи слободно, да је рекорд у толерантности код нас. И, господо, ми овде имамо неколико ствари. Не улазећи у критику, ја мислим да је господин Ценкић имао у себи једну дозу храбрости, али му је недостајала она храброст, која од логике прави једну категоричну истину. Његова храброст је била у почетку, а кад би ту храброст истерао до краја, онда би он заслужио онај велики широки аплауз, који је заслужио у француском парламенту један велики католички свештеник, познати посланик а доцније сенатор Лемир.

Господо, ја сматрам, да треба да прелазимо преко онога, што г. Ценкић изводи као теорије о нашој држави. Он је узео три тезе или, управо, три теорије: Срби, Хрвати и Словенци посебни народи, према вани један, према вани Југословени. Друга теорија: Срби, Хрвати и Словенци као племена а сви један народ; трећа: интегрално југословенство.

Господо, ја мислим да нема три теорије. Има две: интегрално југословенство, то је оно исто, што он каже под 3, и исто што каже под 2: Срби, Хрвати и Словенци као племена засебан, а сви један Југословенски народ.

Мени је било жао, право да вам кажем; што у целом говору г. Ценкића, који сам прегледао поправљен, нигде нисам нашао речи: „Ја — Југословен”. Према томе, господо, ми можемо да прекинемо ову дискусију само на једно, а то је на ово: у каквом односу стоји он, г. Ценкић, према епископској посланици? (Јован Мисирлић: Је ли на дневном реду Закон о физичком одгоју или закон о вери?!). Једну једину констатацију по овој ствари имам да кажем. Не може бити двојбе, не може бити сумње, епископска посланица, као покушај није дошла само из верских побуда него из политичких побуда, у којима епископска декларација чини криво нашој држави, и, хвала Богу, да је она сама у томе гледишту повукла се уназад. Благодарени томе, ми можемо казати, да је тиме успостављен религиозни мир, а он је био поремећен епископском посланицом.

Потпретседник др. Коста Поповић: Господине посланиче, молим вас да се држите предмета. Ваша излагања немају везе са предметом на дневном реду.

Мита Димитријевић (наставља): Господо, о томе да овај мој говор занста има везе са предметом доказ је то што је и сам министар г. др. Ханжек морао јуче устати и сам се оградити од тога да је тумачење чл. 7 о вентилима дао онако како наш Устав тражи и како се води политика у духу 6-јануарског манифеста.

И према томе, господо, ја сам хтео само да пођем један корак даље — оно што министар не може, јер је он у ужим односима — хтео сам да констатујем да овде у Скупштини не може да остане једна констатација, да је епископска посланица упућена само из верских побуда него напротив из политичких побуда, што је за осуду.

Господо, да се вратимо сада на сам законски пројекат. Овај законски пројекат има један велики задатак. Он треба омладину, ону која јесте и ону која ће доћи, омладину која је вечни извор

народне снаге, која никада не пресушује, да ту омладину уведе у акцију државне целине, у акцију државне формације снага. Држава обухвата целокупну егзистенцију свих својих чланова. Ми видимо да ова идеја полако почиње у ово време хаоса и кризе да свуда и на свима местима добива више маха и постаје *par excellence* државна идеја. Држава сама обележава оквир у коме ће се развијати њена животна народна снага. Ништа изван државе и све живе силе за државу. То је данас лозинка, то је девиза, у којима се ствара јединство државе, јединство снаге за једно хаотично време кад се говори о разним нападима из ваздуха, и кад треба наше јунаке спремити за одбрану једне правде, створене крвљу, великом крвљу српског народа, великим жељама, великим традицијама Хрвата и Словенаца, што све скупа ствара једну духом снажну државу каква је наша Југославија.

Треба, господо, сачувати, то нарочито наглашавам, у миру оне велике врлине које је наш народ имао, велике врлине борбе, велике врлине самопрегоревања. Треба то сачувати и исто тако дати могућност да она велика историјска инспирација која је створила ову државу постане један духовни елан наше омладине а преко омладине и нашег народа.

Господо, болно је констатовати али истина је, да је наша земља због несхватања правога њеног циља, несхватања онога великог историјског пута којим мора да иде ова држава, да у нашој земљи има доста духовне разбијености. Те разбијености продукат су многих и многих заблуда. Те разбијености продукат су невештог вођења наше државне политике, невештог вођења пре 6 јануара а, признајмо, у неколико случајева у невештом вођењу и после 6 јануара.

Зато, господо, овај законски пројекат, и ако има људи који кажу да ми имамо у ово време и других, важнијих закона, имамо, господо, али у колико су други важни за живот материјални у толико исто овај је важан за живот духовни, за духовно јединство нашег народа и наше снаге.

Господо, велика је историјска инспирација која је створила ову државу. Аустрија се није бунила против Србије као земље. За њу је то била једна мала земља. Али, она се бунила против велике историјске инспирације која је била тако јака и постала толико снажна да је у себи сабрала за нас симпатије свих народа, тако да смо ми и као жртве били јаки, да смо као мала земља били морално јаки и најзад и духом и снагом остали као победиоци.

Ту велику историјску инспирацију треба пренети на омладину, господо, али ја опет велим не може се то само законом декретирати и упућујем Краљевску владу, нека добро запамти и зна, да се не може све свршити декретима, нека се зна да закони и декрети имају дејства само онда, када им претходи један духовни елан, и тај елан ваља изразити у законској форми. Створимо, господо, један такав елан у народу и када се тај елан у народу буде утврдио, онда имамо и један организован закон за стварање те велике моћи. Ми, господо, морамо признати да је код нас овај пројекат закона на жалост дошао иза свих других земаља. Све земље имале су овај пројекат закона испред нас већ давно и давно и не само то, већ је

у тим земљама и организација по томе закону већ извршена. Ја ћу само да поменем мимогред, јер сам уверен да сви то знате, да је италијански фашизам створио ову организацију, створно ову снагу не декретима, него једним духовним еланом. Њихова Балила, то је симбол, то је име једног дечка, који се је, мислим 1743 године, бацио каменом у Ђенови на освајаче, а затим народ се побунио и ослободио. По томе симболу створена је та њихова организација Балиле. Господо, ми имамо дубљега основа за такву организацију, ми имамо у нашем народном духу дубљу снагу, ми као Југославија, као земља која неоспорно води првенствену културну и расну акцију на Балкану, који смо једним делом и у централној Европи, окупљени у свима верама где имамо мекости и мистике ислама и онај познати католички ред, а на трећој страни где имамо православну веру код које народ српски и вера је исто, човек не може да се снађе где народ престаје а где вера настаје, код које се вера помешала са народом у једну силну борбену снагу тако да се је из те везе створило оно што је се историјски морало створити, а то је првенство ослобођења народног под Великим Карађорђем и данашње велико наше уједињење под данашњим нашим владоцем. То, господо, није био само рат, то је била једна легенда и у тој легенди и лежи сва велика снага наше расе. Ја молим Краљевску владу да изван ових декрета, изван овога закона, захвати у дубину наше народне душе, да у народ унесе овакав правац државне политике на свима странама, да у народ унесе идеју измирења, улије у народ оно одушевљење и ону снагу која ће кроз овај пројекат дати могућности за један велики елан и једно велико одушевљење са којим одушевљењем мислимо имати омладину не само „обавезно“ физички васпитану него и духовно кроз физичку снагу знатно ојачану. Зато, господо, овај закон, нека ми је дозвољено да га назовем законом за обавезно физичко и духовно васпитање, јер претставља организовање и физичке и духовне снаге за општи напредак југословенскога народа. (Бурно одобравање и плескање).

Потпретседник др. Коста Поповић: Има реч народни посланик г. др. Јурај Ценкић ради личног обавештења. Упозоравам г. посланика Ценкића, да по § 41 Пословника има право да говори само пет минута.

Др. Јурај Ценкић: Господо посланици, најприје драго ми је да ме је господин и друг предговорник похвално јербо ја имадем о њему сасма добре појмове, он је угледан раденик и ја мислим да ми не треба да буде жао што ми се овако лепим речима обратио. Приговара ми ипак да сам имао храбрости у почетку а да сам пре свршетка малаксао и да ме до свршетка није та храброст одржала. Доктор Ценкић је увек храбар и кад се једног питања он прими и кад у то загризе, онда по нашем хрватском, остао или пропао!

Ја сам јуче узео у разматрање овај Закон о телесном узгоју и дозволите да је за мене као Хрвата-Југословена, као католика и католичког свештеника био то јако шкакљив посао и шкакљив проблем. Стари Латинци су казали: *Incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim*. То су биле у мору две велике пећине и ако си сретно измакао једној морао си надрљати на другу пећину и тако

настрадати. Ја мислим да сам јуче сретно то тесно пребродило, (Одобравање) и закључујем према томе што су ми и господа не само из Југословенске националне странке него господа са опозиционих странака честитала.

Гледе неких навода у похвалници г. Димитријевића гледе моје особе, истина је да сам ја у своје време водио покрет о народној цркви. Ја сам хтео да се католички попови жене и да се демократизира католичка црква (Узвици: Браво!). Писао сам паче и у Гласилу богословско-православне цркве, а знадемо добро да су се и православни свештеници борили да им се дозволи други свештенички брак. Али, господо, то је питање не вере него је у питању дисциплина католичке цркве. Ја сам одмах као уредник „Реформе“ изјавио да ћу се ја покорити ако Света Столица осуди овај покрет који се паралелно и у Ческој водио. Чим је Света Столица казала да од тога посла нема ништа, ја сам се као вођа покорио; то ми у нашем жаргону кажемо „laudabiliter se subiecit“. Са мном се је још 95 свештеника покорило. Па, господо, у једном друштву мора да постоји врховни ауторитет. У сваком друштву па и у држави постоји један врховни ауторитет, ни једно друштво не може бити без признања врховног ауторитета. А камо ћемо ако не буде поклањања овом ауторитету. Ми смо се поклонили а мањина је отишла у старо-католичку секту. Господо, мени се са извесне стране нудило ако ја овај покрет превезем у старо-католичке воде да би могао постати бискуп старо-католичке цркве.

Али, господо, ја сам казао: ја са својом вером не кидам, мене моје верско-осведочење кошта много материјалних жртава, мене моје верско осведочење кошта и много интелектуалних жртава и ја остајем код своје вере.

Потпретседник др. Коста Поповић: Господине посланиче, ваше је време протекло, па вас молим да завршите.

Др. Јурај Ценкић (наставља): Молим, дозволите ми да идем даље. Код наше вере у римокатоличкој цркви не може бити тај случај да се одупремо нашем врховном ауторитету. Сличан је случај и за Свештеничко удружење православне цркве и Свети Синод је то питање расправио, али, како чујем, г. прота Богичевић неће се покорити и како ће то изићи, то је ствар ауторитета у вашој цркви.

Потпретседник др. Коста Поповић: Господине посланиче, то није лично објашњење. Ви не можете говорити о томе предмету, који није на дневном реду, већ имате у своју личну одбрану да кажете што имате.

Др. Јурај Ценкић (наставља): Г. Димитријевић је рекао, да ја нигде нисам казао да ли сам ја Југословен и шта сам ја. Ја се признајем да сам Хрват Југословен, или ако хоћете ја сам југословенски Хрват, али ја засад још нисам интегрални Југословен, а радо би то доживјети, јер нећу да кидам са својом сјајном хрватском прошлошћу и егзистенцијом хрватског народа, који је тако лепих потеза учрпао у хрватску повјест и нашу заједничку повјест Срба и Словенаца.

Дозволите ми сада, ако смем да кажем нешто и гледе посланице. Постоји јуридичко начело: *Qui libet est optimus interpret suorum verborum*, то зна-

чи да је сваки аутентичан тумач својих речи. Службено је изишла изјава преузвишенога господина надбискупа др. Бауера да је он и епископ чисто из верских побуда начинио ту посланицу, и ми му то, господо, морамо веровати.

Потпретседник др. Коста Поповић: Господине посланиче, молим вас да завршите свој говор.

Др. Јурај Ценкић (наставља): И ја тиме завршујем. Па, господо, баците вео заборава на ову посланицу. Она је изашла, али су се прилике сада кристализирале тако, да ја мислим да би могли преко тога прећи већ једанпут на дневни ред и бавити се оним другим прешним пословима које народ од нас тражи.

Потпретседник др. Коста Поповић: Има реч г. др. Драган Краљевић.

Др. Драган Краљевић: Господо посланици, како видим овај закон је тако интересантан да су се у њега уплеле и неке друге ствари које по моме скромном мишљењу тамо не спадају. Али како је — тако је, кад је претседништво већ допустило да се говори о тим другим стварима, дозволите и ви мени, да ја, као претседник Одбора за овај закон, изнесем бар неке сентенције о намерама тога закона. Намера овога закона је у првом реду да се уведе дисциплина. Господо, да те дисциплине нема доказ је и овај један део празних столица овде, изузев часних изнимака. Господо, у другим земљама дисциплина влада у таквој мери, да господи народни посланици улазе у редовима у Скупштину. У другим земљама долазе на поједине свечане чине и народне славе посланици у редовима, у једној дисциплини. А како је код нас, господо? Код нас се сматра да то није слобода, да то тако не треба да буде и да сваки човек може радити и ићи како хоће. То доводи до тога да се поједини људи не држе појединих прописа. У самој души човечијој је то већ основано. Код нас се налази записано да је пролаз негде забрањен, али ми смо у томе сви једнаки, ми хоћемо баш туда да прођемо. А то, господо, не треба да буде и ето, то је оно што овај закон хоће да уреди.

Овај закон хоће помоћу те диспозиције да пружи неко помоћно знање онемо реду нашега народа који се повукао у шуме и гудуре, а није остао на своме месту где треба да остане. Некада се говорило „што је луђа раја тим маснија брада“. Данас се иде за знањем, данас има много села која желе школу да добију, док су се пре многи одупирали и тражили да њихова деца не иду у школу коју већ имају. Данас захтева сваки задњи селак, бар они у моме месту, да дође до тога знања, јер зна да је знање највеће имање. Данас се настоји овим законом, као што пише у њему, да се постигне морално и национално васпитање народа, да тим знањем можемо оборужати нашу будућу генерацију за тежа времена, да има јаче оклопе на срцу и души својој. Као што рекох, „бој не бије свијетло оружје, већ бој бије срце у јунака“, јер помоћу знања и умења долази се до праве храбрости и одважности. То знамо и из историје. Не треба далеко отићи, доказа имамо овде у Србији и у Словенији, да је право знање и умење довело до победе. Јер шта нама хасни и само знање без вештине и умења, а што може и знање и вештина без морала? Све то доводи до оне праве речи: до куражи и одважности. Госпо-

до, данас је друго доба и светла се круна клања снази ума и сили знања. Данас други народи настоје да умање промил неписмености, да то скрате, а на жалост тога још увек има; морамо признати да тога има још и код нас, и то у великим постотцима. А ја држим да се овим путем, овим законом даје прилика да и у свима оним местима где нема школа, да се оснује једна таква група и да она буде један мали жижак одакле ће правим знањем бити задовољена на тај начин народна душа и народно срце. Ја, господо, мислим, када је овај закон пројектован, да нисмо имали само једну основу, већ је било више основа. Па када смо видели резултат у других народа, шта је овакав један закон донео, онда можемо оценити важност његову. Многа господа кад је дошао закон о физичком васпитању махнула су руком и казала: нас то не занима ништа. А ја мислим да и ви сами видите шта је донео овакав један закон. Данас је општа психоза у целој свету, а држим и код нас, захватила све људе да раде на томе, да буде што јача организација и што јача дисциплина. А код нас ако једна група народних посланика дође и једно захтева, нехотице други се замисле па кажу: можда ови имају право, — а ако дође само један или двојица, а други се за то не интересују, онда и најлепша ствар пропада и не уважава се. Ја се надам да ћете ви имајући овај закон и сами бити сарадници овога закона. Нас скоро 315, што рекао г. др. Бачић, нисмо овде дозвољени ако и сами не сарађујемо на потпуном остварењу овога закона.

Сваки интелектуалац, ако буде сарађивао на овоме послу, ми ћемо имати читаву војску учитеља, али не војску учитеља који се морају платити, јер би то било веома скупо, него војску учитеља који се не морају платити, јер се овим законом жели постићи то да се дође до осећања дужности, „пфлихтгефила“, што кажу Немци. Многи се сада примају части и власти, али како их врше?! Многи захтевају за свој патриотски рад награду. Ја сам у Министарству видео молбе где су многи и имућнији људи захтевали награде за свој национални рад. Не бих на таквом тражењу замерио онима који су осиромашили због свога националнога рада, али знам да су долазиле Министарству такве молбе и од богатих људи, који су тражили специјалне награде за свој национални рад. Ја не бих желео да се народне светиње, које су око нас, ваде из олтара и износе напоље, јер оне треба да остану унутра, у олтару, и да буду свима нама светиње. Ако ми с тим светињама непрестано излазимо напоље оне престају бити светиње и постају спрдња. Ми знамо историју и из ње треба да видимо кад ћемо ове светиње извадити из олтара, а не да то чинимо свакога часа. Једанпут у години је Божић и једанпут у години је Ускрс. Ови се празници само једанпут у години славе. Кад би ми свих 365 дана у години прослављали, онда не би било ни једнога свеца, нити би било и једног свечаног дана. Исто то вреди и у погледу националног рада. Ако узмемо један дан који је вредан, славићемо га једанпут у години а не 365 пута. Јер, душа људска може тим прославама бити презасићена услед тог непрестаног нагомиланања празника и онда се и ту, може догодити оно исто што се догађа на при-

мер у новинама кад се наилази на једне исте огласе који се и не читају и на које се и не обраћа више пажња јер се непрестано понављају.

Господо народни посланици, ја сматрам да гласајући за овај закон, да ћете и сами, као што рекох, порадити на томе да он уђе у народ. И ако сваки у вашем срцу путем својих општина и путем онога лепога кадра наших учитеља, путем општинских чиновника којима дозвољава време буде разложио овај нови закон, онда будите уверени да ћемо доћи до правог циља који се њима има да постигне и онда ће ове моралне вредноте за којима сви тежимо бити будућој генерацији онај прави оклоп који ће вредети много више него и најмодерније оружје. Ако само мало уђемо у историју и бацимо један поглед, видећемо колика је снага морала и колика је снага оног унутарњег осећаја, колика је снага поштења. Поштење и та морална снага и унутарњи осећај не котирају се на берзи. Они се не дају платити златом нити ничим другим, али су то вредности које остају за увек и које се не бацају у земљу.

Ја нисам свештеник али ми је дошло тако да говорим одмах иза г. др. Ценкића. Он и још неки други који су говорили нагласили су неке ствари, које можда са њихове стране, нису толико обрађене, а које су њих много занимале. Мене је занимао само наслов, параграф први и оно где се каже да ће овај закон бити не само о моралном него и о националном васпитању. Господо, један народ као такав може да буде настањен на једној територији извесним бројем људи, али тај народ и та држава мора да живи у срцима и у душама тих људи. И њихова свест о потреби њихове заједнице треба да буде јача него сва њихова сила бајонета.

Јер, господо, ако имамо једно осећање у себи, ако имамо осећање да смо везани, онда нас не може никаква вањска сила раставити. Ја држим да имамо будуће генерације да одгајимо тако да буде јединство национално у срцима њиховим. Неће се можда у будућности водити овакви говори као што се данас овде воде и кад неко буде касније читао историју парламентаризма, можда ће са смешком прелазити преко наших расправа.

Ето, господо, то је задатак тога закона и свију нас. Захваљујем господину Министру, као члану Краљевске владе, да је донео ову законску основу, а на нама је како ћемо је спровести. Ако би се хтео ставити неки лепши наслов за ову законску основу, онда би ставили наслов: За Краља и за Отаџбину. (Дуготрајно одобравање, плескање и узвици: Живео!).

Потпретседник др. Коста Поповић: Реч има народни посланик г. др. Богдан Видовић.

Др. Богдан Видовић: Господо народни посланици, народ без здраве, напредне, моралне и добро васпитане омладине је народ без будућности. Према томе, господо посланици, говорити о потреби доношења овога Закона, који нам диктирају и спољашње и унутрашње наше прилике, ја држим да је потпуно сувишно.

Напротив ми треба да настојимо да овај важан закон буде што подеснији и што боље прилагођен нашим приликама и да што више донесе користи нашем народу. Према ономе што сам већ истакао држим да спада међу најсветије дужности

наше као законодавног тела, да нашој младој уједињеној Краљевини Југославији и нашем подмлатку дадемо овакав један закон, да ту нашу омладину и те наше будуће нараштаје оспособимо за будуће подвиге и за решавање будућих тешких проблема који ће се на њих стављати. Од јачине, од способности наших будућих параштаја и наше омладине зависиће, господо, судбина наше Отаџбине и нашег народа.

Данашње стање у нашој домовини мора забринути свакога патриоту. Немилосрдни и неумитни пожар светскога рата и све оне ратне последице учиниле су своје и оставили дубоке бразде на грудима наше миле Отаџбине, оставили су тешке последице рата на срцу нашег народа. А нису много мање тешке, драга браћо и господо, ни ове поратне последице које су, шта више, у појединим случајевима кудикамо теже од свих оних страхогата светскога рата.

Томе злу, господо, треба тражити лека. И уколико није могуће да то зло сасвим отклонимо и излечимо, потребно је бар колико толико да утишамо болове и да умањимо то зло.

Законски предлог који лежи пред вама покушава да реши тај тешки задатак и служи се свим оним сретствима која му стоје на располагању.

Предлог закона о обавезном телесном васпитању иде за тим, да се на начин најефикаснији и најјевтинији, јер најжалост ми данас при тешким економским приликама односно неприликама немамо материјалних сретстава да предузмемо друге потребне кораке, те морамо тежити да колико толико удовољимо оним потребама које су нам стављене у дужност, односно које су потребне да се покрене рад на подизању здравља и моралном подизању народа, а поглавито на подизању наше узданице, наше омладине.

Да ли према данашњем културном прогресу, који неизмерно брзо јури напред, овај закон одговара потпуно свим захтевима модерне еугенике, и да ли ће се у животу и како ће се он примењивати, као и све остале примедбе које су пале овде од многих предговорника, о томе овде није умесно говорити, јер прилике нам не допуштају, да пођемо оним истим темпом и брзином којом су пошле оне срећне државе, које су у бољим материјалним приликама.

По моме мишљењу овај закон за сада може да удовољи нашим потребама, и ја сам уверен да кад се он проведе у живот како је то предвиђено и ако се буде остварио само мали део онога што закон предвиђа, ми ћемо после кратког времена бити задовољни са плодовима и резултатима његовим.

До доношења овога закона, у главном је задатак овај који има да се пренесе сада на друга тела, извршивала наша соколска организација као и разна друга спортска и витешка друштва, а од 5 децембра 1929 године Соко Краљевине Југославије са осталим спортским друштвима. Успех те приватне иницијативе није никако задовољавајући јер не одговара данашњим потребама, јер ми у нашим соколским организацијама имамо око 300.000 организованих чланова, док остали део народа није организован, и тај се део народа никако не васпитава онако како би требало а не подиже се омла-

дина. Потребно је према томе, господо, што бржи, озбиљнији и савеснији рад који ће обухватити не 300.000 чланова нашега народа, него сав наш народ: и мушко и женско и старо и младо. (Одобравање).

Поред тога што ће ове дужности васпитавања преузети држава, један део тога рада остаће приватној иницијативи као верном сараднику наше државе и она ће и даље у својим организацијама проводити тај успешан и користан рад и помагати тако нашу државу.

Приликом дебате о овом закону пало је неколико примедба које се односе на соколство. Као што је истакао већ један предговорник, ја држим да те примедбе нису спадале овамо, али кад је већ тако, онда ја као дугогодишњи соколски радник, не зато што ми имамо неке да одговарамо, јер ми одговарамо делима а не речима и то у народу на терену а не овде у Народној скупштини, него зато што видим да многи од наше браће и другова нису довољно упућене и због тога долази до неспоразума, сматрам да морам понова и нарочито да подвучем становиште нашег соколства према вери.

Господо, вама је познато да је за време шестојануарског режима дошао један низ закона и један низ одредаба и наредба, које је овај народ и ову државу повео другим правцем, другим путем, а који је пут и нас довео овамо у Народну скупштину.

Господо, тада су једним законом укинута сва витешка удружења и сва друштва а имало је на место њих да се створи једно јединствено заједничко друштво, које није ни на бази верској, ни на бази племенској, ни регионалној, ни сталешкој и ни на ма каквој другој основи. Тада, кад су распуштена та друштва међу њима и наш Југословенски соколски савез, било је обзнањено свима, да могу да ступе у ту нову организацију, а та нова организација била је одраз осталим нашим приликама у нашем народу, јер је исто тако на политичком пољу издата парола: Нема више племена, нема више верских преграда и ограда, нема сталешких, него државно и народно јединство изнад свега. Сва та друштва била су позвана да ступе у заједничко друштво које ће њи новим путем и своје циљеве. Било је колебања и међу нашом браћом Соколима, нарочито морам признати, али онда је својом олуком у Љубљани 22 децембра 1929 г., Савез Орлова олучно одговорио да не може ступити у ту организацију, јер да није уважена његова примедба да се изостави морално и просветно васпитање, тј. да то не спада у делокруг гимнастичког друштва па ни те нове организације. Ја нећу да ово образлажем. Ово су факта, ово су оригинали, кога би то поближе занимало, ја ћу му лати да то простудира.

Осим те резолуције, издавати су разни програми њихови и дозвољено је да прочитамо само први принцип који истиче „Орловска стража“ бр. 1 од 1 септембра 1929 г. која каже: „Прво питање тражи од Орла посвећену оданост римокатол. цркви“. Ово је, браћо, већ верско ускогрудло а ми ћемо тражити циљу организацију, у коју ћемо окупити све вере. Ево живог доказа: Наш пријатељ, брат и предговорник, он је Соко и католик, и сви ње-

гови католици су добри Соколи. Ово је живи пример и даје нам доказа да не може и не треба да буде овако како Орлови наводе. Ја нећу више да чаркам и да дирам у ову болећиву рану, али опет ћу да прочитам само једну сентенцу из „Орловске страже“, која каже: „Орловство није страначка, културна организација али је у пуној мери свесно да је такође његова задаћа оспособити млади род за политички живот, за сарадњу у општинама, срезовима, областима, у Парламенту и за задругарски живот.“

А сада господо, узмите становиште нашег Сокола, и ако узмете његове погледе на веру где се каже:

„Соколство као идеја слободе признаје слободу уверење и мисли свакога појединца. Од свога чланства захтева, да поштује свако отворено и искрено уверење и мишљење других и при томе да чува чистоћу соколске идеологије.“

Соколство нарочито поштује и свако верско уверење и осећање, јер сматра, да је вера најсветији део унутрашњег живота сваког појединца. И тај битни део човечјег назирања на свет соколство цени и поштује. Услед тога, соколство је дужно да једнако поштује и испољавање сваког верског уверења и осећања. Сваки припадник соколске организације може слободно да извршава заповести и прописе своје вере и цркве.

Ово није само наша формална изјава, већ то има свој дубоки корен у нашем унутарњем животу, који мора да буде прожет соколским врлинама лепоте, доброте, и истине, а што мора да се свуда и увек код сваког појединца испољава из саме његове душе.

У смислу соколске идеје и соколских наука сваки припадник соколске организације мора да буде борац за истину и правду, за све, што је добро и лепо. Сваки наш припадник нека настоји, да се увек што више приближи највишој (апсолутној). Истини и Правди, Доброти и Лепоти. У сврху постигнућа тог идеалног циља свакоме су на располагању и сретства, која му пружа његова вера (црква)“.

Господо, овако су проговорили Соколи. Овде су истакнути принцип и назирања нашег соколства, а ја сам вам прочитао назове других организација па сада просудите сами: није ли ово у сагласности са оним темељним принципима које смо ми прихватили. Соколство је још 1920 године одбацило племенска имена, и узело ово лепо узвишено име југословенско! Није ли оно први пионир, који је радио на зближењу и уједињењу свију племена у једну јединствену југословенску нацију?! (Бурно плескање). И није ли, господо, ова Југославија већа и од Велике Србије, Велике Хрватске и Велике Словеније?! (Бурна аплауз). Господо, ја сматрам за своју дужност, да, као припадник те организације, то овде подвучем и нагласим, а молим и ону браћу, која су у заблуди, да више не потезу то питање. Наша је књига отворена. Ми јасно и бистро говоримо, а ко има уши нека је чује. Мени је само жао, што се, уместо да се захвали Соколу Краљевине Југославије, који је већ одавно вршио једну дужност, за коју сви кажете да је веома важна, који је без закона спроводио ово, што сада закон у живот уво-

ди, — мени је само жао, што се на тај Соко баца камење, и што се Соколу и соколским радницима подмеће. Ја не знам шта бих овде узвикнуо онима, који неће или не могу то да разумију, него: Опрости им Господе, јер не знају шта чине!

Ми ћемо, господо, поред свега тога и надаље, као Соколи, остати верни својим идеалима, и бити заточеници народног и државног јединства.

Неко је напоменуо да има још и приговора, који не долазе из граница ове наше домовине, да има приговора, који долази од наших директних непријатеља или неких других бегунаца, изгнанника и бедника. Господо, у данашње време, ја држим, да је директан неморал, кад ти културни западни европски народи, једном малом народу, који се у једној исполнској борби уједињено, поливши сваку стону ове земље крвљу, сузама и знојем, и костима најбољих синова, не дозвољавају тој малој држави, која хоће да живи по праву Божијем и човечанском, исто тако као што они живе, да може провести оно, што су они одавно спровели и кад оно што је код њих учињено под другом фирмом и другим начином, код нас називају другим именом и крете другчије. Тима, ако будемо достојни наследници својих предака, ми ћемо мушки да кажемо: Себи руке! У нашој домовини ми ћемо радити и оснивати оно, што је за бољитак наше отаџбине и спас нашега народа најбоље, и оно што ми хоћемо, а Ви, ако мислите да можете да имате права, дођите овамо, па нам то забраните! (Сложни усклици: Тако је! Живео!)

Браћо, ова наша домовина, ја држим да је дала диван пример самопрегорења и пожртвовања, и да је дала толико доказа, да је пријатељ мирољубивости и светскога мира, да јој се не може импутирати, да би она, оснивајући овакве организације, имала некакве агресивне и империјалистичке намере. Напротив ми нећемо никада такнути у туђа права, јер знамо шта значи бити роб, знамо шта значи одузимати другима слободу и знамо шта значи бити без права и слободе. Али ако устреба онда ћемо устати сви као један у одбрану муком и крвљу стечене наше слободе и наших светић права!

Господо, ја мислим да ћемо се најбоље одужити сенима наших хероја, чије су кости узидане у темеље ове државе, ако без много разматрања не само донесемо овај закон, него и свим силама прегнемо да га до крајних конзеквенца и потпуно у живот спроведемо, да будемо спремни, ако дође до таквог момента, да као хероји и као наследници оних наших предака, делима одговоримо свима онима који поћу против нас, против Краља и против Отаџбине. (Бурно плескање и поклици: „Живео!”)

Потпретселник др. Коста Поповић: Реч има народни посланик г. Др. Авер.

Др. Људевит Авер: Господо народни посланици, два су темељна разлога са којих доносимо закон о обавезном телесном васпитању. Један је да се подигне опште здравствено стање нашега народа, а други је разлог да се оплемене квалитети духа, у првом реду национално осећање. Хоћемо хармонично развијање телесних и душевних особина полазећи од оне старе изреке: „Mens sana in corpore sano”. Желимо да наш народ буде

народ телесно јак, чврст, здрав и издржљив а душевно снажан и бодар да узмогне савладати све невоље које савремени живот доноси.

Стара је истина да су народи пропадали и нестајали са светске позорнице само својом кривицом. Када је народ телесно ослабио а душе његове ухватили се пороци, онда се такав народ налазио на низбрдици и постепено је пропадао док није сишао са позорнице света. Не пропадају народи због непријатељских инвазија него пропадају властитом кривицом. Дужност је зато оних, који су позвани да народом управљају, да предузму све што се може, да се здравствено стање народа поправи и да се испуни онаким моралним квалитетима који ће га у животној борби не само држати него га учинити и победником.

Господо народни посланици, ма колико је дивна, јуначка и храбра дела чинио наш народ у току последњих ратова за наше ослобођење и уједињење, ипак и у току ранијих столећа није здравствено стање нашега народа било најповољније. Статистика нам пружа жалосну слику да је код нас број неразвијене, слабе и болешљиве деце већи него у западним државама. Процент смртности мале деце код нас је изванредно велики. Поражава управо колики је проценат оних који регрутске комисије оглашавају неспособним за војну службу ради слабости. Све су то појаве које забрињују. Када ипак видимо да је наш народ уз такво прилично лоше здравствено стање починио дивна јунаштва и да је учинио напоре који изгледају готово невероватни, онда нам је то доказ да је постојао дух достојан дивљења, да је постојала национална идеја, здрава, чврста и снажна, да је снага духа дала телу снагу за невероватну издржљивост.

Упоредо дакле хоћемо да подигнемо и телесно здравље и да учврстимо морално и национално осећање па да тако створимо од нашега народа фанатика наше државне идеје, који ће бити спреман за ту идеју издржати и ићи, како се каже, за њу и у ватру и у воду. Учинићу једну малу дигресију, јер сматрам потребним да је учиним.

Ова питања, која смо сада споменули, спадају у склоп политичких питања у ширем значају. Ми та питања решавамо али није довољно бавити се само политичким питањима а запустити питања од једнаке важности, питања привредног карактера. Потребно је питања обе групе истодобно решавати. Једна те иста идеја треба да нас води код решавања и једних и других питања. Политичка и привредна питања тако су уско међусобно повезана да не може бити успјеха ако ми политичка питања макар и најсјајније решимо а привредна питања занемаримо, као и обратно. Живот имаде и своју материјалну базу преко које се не може прећи.

Када смо увјерени да је потребна једна воља која ће дати једну политичку оријентацију, онда морамо признати да је потребно да се даде исто тако и једна привредна оријентација те да иста мисао провејава и једном и другом. Мисао је која нас води: интерес државе и народа. *Salus rei publicae — suprema lex.* Сваки појединачни интерес, појединачна воља, појединачна акција мора се прилагодити опћим заједничким интереси-

ма, заједничкој вољи, заједничкој акцији. Јасно је да се интерес заједнице често не поклапа са интересима појединаца. У таквом случају интерес појединца мора узмакнути пред интересом заједнице. Па макар појединац био и сатрвен, то може са становишта његовог личног интереса бити трагично, али то је за интерес заједнице нужно. Питање је колико интерес заједнице тражи да се задре у сферу приватних интереса т. ј. колико је потребно појединца и манифестацију његове воље и његове акције ограничити, јер то тражи интерес заједнице. То ограничење појединца протеже се не само на политичком пољу, него и на привредном. То је оно што хоћу нарочито да нагласим, да је потребно развијати паралелно политичку и привредну акцију.

Докле треба да иде ово ограничење, то овиси о циљу којег се кани постићи и о оцени оних, који дају тон тим акцијама. Совјетска Русија највише је задрла у интерес појединаца на подручју политичком и на подручју привредном. Фашизам у Италији учинио је то у мањем опсегу али је и он то учинио да узмогне провести ону политику, коју сматра нужном и једино могућом ради очувања и унапређења својег народа. Хитлеризам у Немачкој значи један нов политички и привредни поредак. Кемалове реформе у Турској говоре то исто. Сувишно је набрајати даљне примере када нам и све изнесено довољно доказује да је потребно паралелно решавати политичка и привредна питања, да је потребно дати једну исту оријентацију у оба смера.

Шести јануар дао је политичку оријентацију. Злоупотребе политичких слобода и парламентарног реда биле су толике да је био доведен у питање напредак и развитак целокупног нашег народног живота. Наша национална и државна целина била је озбиљно угрожена, претило нам је државно расуло и народно разједињавање. А ипак народно уједињење није дело једне генерације ни последица хисторичког случаја. То је дело непрегледних напора, вековних националних живих сила и резултат моралних и хисторијских тековина. Јасно је, да народно јединство и државна целина не могу никада бити предметом никаквих погађања, они морају увек бити изнад нашег дневног живота и изнад свих посебних интереса. (Бурно одобравање).

Зло стање пресечено је одлуком Његовог Величанства Краља од 6 јануара 1929 године. Од 6 јануара упућен је наш политички живот једним новим путем. Што се привредног живота тиче остављено је да се оно еволутивним путем прилагођава новим потребама и интересима заједнице. Ми смо остали и даље код привредног либерализма и нисмо довољно водили рачуна да имаде и те колико злоупотреба господарских слобода које доводе у питање напредак и интерес целокупног нашег народног живота. (Повици: Тако је!).

Као што је био потребан политички 6 јануар, јер без њега дошло би до нашег политичког расула, тако би био потребан привредни 6 јануар, јер ако до њега не дође, прети нам економско расуло. Ако су постојали разлози да 6 јануар буде — да тако кажем само политички 6 јануар, онда је остављено Краљевским владама од 6 јануара, а затим Народном претставништву да сходним закон-

ским мерама проведу привредни 6 јануар. (Одобравање).

Зашто ја то говорим? Зато, господо народни посланици, јер ако су политичка и привредна питања упућена исправним путем и обе групе питања добију карактер државне идеје, онда се тек стварају фанатици идеје, који су спремни за њу да гину. (Гласови: Тако је!).

Фашизам имаде милионе фанатичних присташа, који ће за његове идеје да гину. Уз нови политичко социјални покрет у Русији стоје милиони фанатика који ће за њега да гину. Пре два до три дана добио је Хитлер у Немачкој 40 милиона гласова, па и ако сви ти нису фанатици, јер имаде доста који су гласали под мораш, ипак у Немачкој постоје милиони, који су за идеје хитлеризма спремни да гину. Зато јер сви ови покрети нису само политички него и економски (Узвици: Тако је!). Зато, господо, док стоји факат да је наш народ са највећим одушевљењем примио 6 јануар, па ипак не можемо казати да имадемо милионе фанатика у земљи, а то је зато што привредна питања нису решена.

Данас, пригодном претреса закона о обавезном физичком васпитању, није време да се дубље улази у ово питање и ја ћу се на ово питање вратити када ће бити могуће о њему дуже и исцрпније говорити, а ипак сам морао ово питање покренути зато што ми хоћемо да створимо фантастичне присталице наше државне идеје, а такве ћемо створити само онда ако и привредна питања решимо онако како смо шестим јануаром решили политичка питања. Без исправног решења привредних питања нећемо имати фанатика наше идеје а нама је стало до тога да државна идеја има фанатике. (Одобравање и плескање).

Господо народни посланици, дозволите ми да посумњам у успех овога закона тако дуго док наш сељачки народ буду гушили дугови, док ће сељак стењати под теретом пореза који нису у складу са ценом пољопривредних продуката и док ће бити утучен и потиштен ради познатих привредних прилика. Али ја верујем да ћемо привредним законима ове јесени створити и привредни 6 јануар и да ће тада и овај закон донети очекиваног плода.

Господо посланици, да пређем на сам закон. Пре свега са похвалом морам истакнути да је уз закон приложено опширно и исцрпно образложење, које само по себи довољно образлаже потребу овога закона. Телесном васпитању посвећује се данас у свима модерним државама највећа пажња. Интересантна је историјска констатација да се је телесном васпитању посвећивала пажња увек када су државе и народи били у развијању и напредовању. Најсветлији моменти грчке историје били су онда када је цвело телесно васпитање. Олимпијске игре биле су место, где се сакупљао грчки народ да гледа своју младост, наоружану телесно и духовно, а лаворов венац било је највеће признање победнику. Док је грчки народ развијао своје телесне и духовне врлине, он је напредовао. Пропадање грчког народа почиње онога часа када је то занемарио.

Па и код нас, радећи на соколском пољу установио сам, да једна соколска чета у селу значи препород целог села. Већ долазећи у село види се, да ли тамо постоји соколска чета, јер ако тамо по-

стоји чета, не само на папиру, већ исправно вођена, такво село разликује се од суседних села, у којима нема чете, или је чета само на папиру. Не само да је село уредније, да су куће окречене, уредне, дворишта уређена, него је и сам духовни живот села кренуо новим правцем. У селу нема алкохолизма. Припадник чете не опија се. Он хоће да буде бољи него други. Он својим примером предњаци. Он је уреднији него други, бољи него други, он делује и на своје пријатеље и сроднике, и тако су соколске породице оне, које су у својем газдинству напредније, које живе у хигијенским приликама, које су здравије и у сваком погледу служе као узор. Телесно вежбање утиче и на бодрост духа, осећа се ново струјање, вера у себе, не подлеже се очају. Соко није утучен од прилика данашњег тешког економског живота.

Такав дух треба узгајати. Министарство физичког васпитања требало је бити Министарство наше народне пропаганде. (Гласови: Тако је!). Поље рада је тако опсежно, а рад тако потребан и захалан, да успеси никако не би могли изостати. Министарство физичког васпитања није дало резултате, које смо очекивали. Вероватно биће то зато, што Министарство физичког васпитања нема својих органа, а без органа немогуће је постићи успехе. Па чак ни наставници гимнастике нису органи Министарства физичког васпитања, него органи других министарстава, а у многим нашим министарствима нема разумевања за важна питања наше националне пропаганде.

Имаде још доста појединаца на већим и на одговорнијим местима и положајима, задојених старим духом, који ће врло радо ометати оно што је потребно да национално осећање ојача.

Баш поводом овога закона потребно је нагласити, да не може национално осећање онако бујати како је то потребно, када се са многих високих места предузима да се национално осећање угуши. Државна идеја је национална идеја. Државни службеници морали би бити свећеници те идеје, да њу чувају, да се боре за њу и да сузбијају сваки нападај на ту идеју. А, господо народни посланици, чему да вам набрајам примере када ви то добро знате, да имаде државних чиновника који стоје и те како далеко од државне и националне идеје. Имадемо националних друштва и установа у којима нема ниједног државног чиновника па чак многи се и цинички изругавају свему што је национално.

Господо, у Аустрији је ових дана изишла наредба да државни чиновник може бити само онај, који је присташа идеје, која данас влада у Аустрији, да сва предузећа, која имају кредите код Народне банке, морају имати намештенике искључиво оне који су присташе државне идеје па чак и да ће потпору за незапослене добити само они који тој идеји служе, јер да аустријски порески обвезник неће глађати повишене порезе, да добива помоћ онај који је противан државној идеји.

У Италији би се лепо провео онај чиновник који би радио противу фашизма. Једино смо ми, господо народни посланици, земља неограничених слобода, где сваки може да ради шта хоће. Погледајте списак наших чиновника и гледајте колико су од њих чланови Сокола, Народне одбране, Јадранске страже и других националних удружења.

Видећете да је број мален. Али ако узмете број стварних агилних радника а не само уписаних чланова, онда је тај број још очајнији.

Није доста да један чиновник буде само добар судија, наставник, лекар, порески чиновник. Он мора бити и добар национални радник. Он мора стајати на челу националноме раду. Код сваког његовог акта мора провејавати национални рад. Он може у својем службеном деловању и да погрешити; зато су више инстанције које ће исправити погрешке. Али у националном раду он не сме погрешити јер ту нема ко да исправи, јер се то освећује генерацијама.

Нама је потребно да учвршћујемо националну свест и развијамо снажан национални покрет, а државни и самоуправни чиновници не да треба, него морају стајати на челу нашег националног покрета. Има случајева да државни функционери са високог ниједестала морала усунују се критиковати соколство, да су вежбе соколске и одела за вежбање неморална. Знамо случајеве да шефови прогоне своје подређено чиновништво ако ради национално, макар они били у служби најисправнији. Имаде таквих случајева, а ви, господо народни посланици, и сами то знате, па ћете зато и признати да се сврха овога закона неће остварити докле буде трајала оваква пракса. Национално делање треба да се осећа од врховне државне управе до последњег пандура у сеоским општинама. Из строја државне администрације треба уклонити све оне што било на који начин, било активним радом, било пасивношћу, раде против националне идеје. Нама не треба филозофа и критичара, него нам треба свесних, добрих, агилних националних радника. У нашем чиновничком кадру имадемо и таквих националних радника. Они су исправно схватили своју дужност. О њиховом раду можемо говорити само са највећим признањем. Они су пожртвовани пионери националне мисли и како рекох, о њиховом раду може се говорити само са изразом највећег признања.

Господо народни посланици, идеја овога закона врло је лепа и корисна. Хоће се поправити здравствено стање нашег народа и будити свест колективитета, дисциплине и солидарности, свест пуног националног јединства и потребе заједничког живота у недељивој народној држави.

Организована обавезна настава телесног васпитања постаје врло снажан инструмент наше унутарње народне консолидације, јер омогућује изградњу појединаца у духу наших народних идеала. Она ће у појединца будити, стално одржавати и развијати националну свест, а у срце сваког уливати љубав и понос за своју велику Отаџбину. Она ће деловати у правцу националне културе да подигне културни живот на селу.

Овим законом постићићемо знатне уштеде у војном буџету, јер ће рок у кадру бити снижен, а те ће уштеде износити на милионе. Али је најважнији морални ефекат који се бројкама не може изразити. Ми ћемо створити од младог сељачета снажног младог човека у погледу телесном и изврсног грађанина Југословенске монархије са изграђеном идеологијом о јединству државе и дужностима које држава тражи од сваког њезиног члана.

Ми хоћемо да створимо генерацију југословенских националних фанатика пред којом ће бити

засењени и балиле и фашисти и хакенкрајцлери и шталхелми (Повици: Тако је! — Одобравање). Такову генерацију хоћемо да створимо. Цела држава мора бити табор југословенских националиста испуњених неограниченом љубављу према својој великој земљи од Караванке до Ђевђелије, спремни да своју Отаџбину и своју слободу бране од свакога ко би се усудио да ју угрози. (Тако је! Пљескање и одобравање).

О телесном васпитању омладине постоје у другим државама ванредно лепо и исцрпиво израђени закони. Са техничке стране ова основа закона није тако исцрпна, па би се могло изнети доста приговора. Али ја то нећу учинити с разлога што је основна мисао закона добра, корисна и потребна, а детаљи се могу у оквиру закона уредити и правилницима и уредбама. (Повици: Тако је!).

Ради се о томе да закон постигне сврху ради које се доноси. А да то може бити потребно је да здрав национални дух завлада у целој државној управи и у свима манифестацијама државног живота, да кроз сваки и најнезнатнији акт провејава наша национална и државна мисао и да сваки акт државних чиновника и службеника и у служби и ван службе буде тим истим испуњен и да у сваком чину гледа првенствено да ли ће то ојачати националну мисао. (Пљескање и повици: Тако је!).

А затим привредне прилике треба средити и створити привредни 6 јануар који ће уклонити злоупотребе привредних слобода и упутити привредни живот новим путем, путем социјалне правде, економског јачања малог човека, у првом реду сељака, осигурати му сталност његове груди и унапредити његову привреду. (Бурно одобравање, пљескање и повици: Живео!)

Господо народни посланици, све се то може, па ако ми створимо и привредни 6 јануар, ако ће национални дух завладати у свима манифестацијама државног живота, онда ће и овај закон постићи своју сврху и ми ћемо створити генерацију националних фанатика који ће бити и телесно здрави али и испуњени националним духом. Створићемо националне фанатике јаче и одушевљеније него нигде на свету, а то морамо створити у интересу нашег народа и наше Отаџбине, велике Југославије. Гласају за закон! (Бурно одобравање и пљескање).

Потпретседник др. Коста Поповић: Има реч народни посланик г. Вјекослав Спиндлер.

Vjekoslav Spindler: Gospodje poslanci, Zakon o obvezni telesni vzgoji naroda, ki nam ga je predložila kr. vlada odnosno g. minister za fizičko vaspitanje naroda, je nedvomno eden najvažnejših zakonov, donešenih izza ujedinjenja, zakon, ki bo v svojih nujnih posledicah globoko posegal ne samo v smernice fizičnega razvoja našega naroda, ampak isto tako tudi kulturnega, moralnega in nacionalnega podviga naše mladine in celega naroda. Za vse to sta že i gospod minister v svojem globoko stvarnem pismenem obrazloženju ter tu v skupščini i skupščinski odbor po svojem izvestilcu g. dr. Bačiću iznesla tako tehtne utemeljitve, enako tudi moji gospodje tovariši predgovorniki, da bi pomenilo samo izgubljanje časa, ako bi se tudi jaz hotel spuščati v tozadevne meditacije.

Zato hočem samo iz vidika naših specijalnih prilik v dravski banovini iz celega kompleksa vprašanj, ki so v zvezi z novim zakonom, na kratko podčrtati

le nekatere bistvene točke.

Predvsem treba zavrnuti vse predsodke, češ da je nemogoče zakon uvesti v prakso, zlasti na naši vasi. Koliko je bilo že stvari, glede katerih se je tudi spočetka pojavljala skepsa, in vendar je praksa pokazala, da je narod sam imel več razumevanja nego maloštevilni skeptiki in večni nergači. V drugi vrsti treba naglasiti veliko praktično korist, ki jo bo novi zakon tekom dogledne dobe donasal i narodnemu gospodarstvu v celoti i državному gospodarstvu posebej. Zakaj dejstvo, da zakon predvideva možnost skrajšanja kadrovskega roka za vse one, ki bodo izpolnili v zakonu predvidene obveznosti, pomeni zlasti za naše seljaško gospodarstvo veliko pridobitev na delovnih silah in s tem milijonske štednje v narodnem gospodarstvu, na drugi strani pa, kakor je to gospod minister v svojem obrazloženju s konkretnimi številkami dokazal, — že v nekaj letih po uveljavljenju zakona velike prihranke v proračunih ministrstva vojske in mornarice, ki bodo tekom let lahko šli v stomilijonske zneske. Da ne govorim tu dalje o koristih, ki jih bo imela naša vojska od fizično jakih in zdravih bodočih generacij.

Velika naloga in cilj izvajanja zakona o telesni vzgoji mladine pa je poglobitev jugoslovenske ideje, (Odobranje) ideje narodnega in državnega edinstva v najširših narodnih masah. Res je, danes se vrši ta poglobitev sistematično že v naših šolah in tudi v naši vojski, vrši se pa tudi v neštevilnih kulturnih in drugih nacionalnih organizacijah širou cele države. Izvajanje novega zakona bo ne samo podprlo stremjenja vseh tu navedenih faktorjev v gornjem smislu, ampak bo obenem v vsa ta stremjenja zaneslo duha še večje sistematičnosti in stvarne smotrenosti, tako da bomo mogli že čez nekaj let tudi s tega vidika, kakor drugod po celi državi, tudi pri nas v Dravski banovini z zadovoljstvom gledati na plodove zakona, ki ga danes sprejemamo. (Ploškanje). Velikega pomena bo izvajanje novega zakona tudi v pogledu kulturne in moralne povzdige naše mladine in našega naroda v celoti. Koliko popoldanskih ur ob nedeljah in praznikih, ki jih danes velik del mladine, zlasti tudi na vasi, v kolikor je niso pritegnile razne kulturne ali športne organizacije, prebije v brezdelju ali pa v brezciljnim veseljačenju in mnogokrat tudi pijańčevanju, toréj v zapravljanju narodnega zdravja in narodnega premoženja, bo odslej posvećenih delu v tečajih za telesno vzgojo naroda, osnovanih in obdržavanih na osnovi tega zakona! Kako močno se bo poglobilo delo v naših sokolskih četah, ki jih imamo hvala bogu tudi v naši Dravski banovini že mogočno število, koliko novega impulza bo prišlo v delovanje pionirjev narodnega zdravja, narodne prosvete in jugoslovenske ideologije na naši vasi, pa tudi po naših trgih in mestih.

Vem, da bodo ostali med našim narodom razni večni opozicionarci, pa bodo zlasti našega seljaka skušali ozlovoljiti proti novemu zakonu, češ, kaj pa tebi, seljak treba telesnega vaspitanja, telesne vzgoje, saj ti se navežbaš ves teden, dan za dnem, od zore pa do mraka v trdem seljačkem delu! Zato je naloga nas vseh, ki smo dobre volje in ki uvidimo ogromni pomen telesne vzgoje, združene obenem s kulturnim in nacionalnim podvigom mladine, za našo bodočnost, za našo odpornost proti težavam ne samo v našem vsakdanjem življenju, ampak zlasti

tudi za našo odpornost in, če treba, udarnost proti vsem mogočim nevarnostim od zunaj. — naša dolžnost je, pravim, da narodu pokažemo na vzgledu pri drugih narodih, ki obkrožajo našo državo, in da mu na podlagi teh dejstev okrog nas dokažemo nujno potrebo fizične, duševne, moralne in nacionalne utrditve našega naroda, tudi seljaškega.

Če še povdarim nacionalni moment, to je, v § 1 zakona predvideni nacionalni podvig naše mladine, storim to zlasti kot zastopnik iz obmejnega ozemlja. Tam je velik del starejše generacije bil močno pod duhovnim uplivom tujih narodov. Sicer je pri mlajši generaciji šola že povzročila marsikako spremenbo na bolje, toda pri mladini, prihajajoči zlasti na našem selu iz šolskega miljeja v svobodno življenje, je nujno potrebna roka, ki jo naj vodi skozi najopasnija mlada leta z ljubeznijo, obenem pa z jasno začrtano linijo v zrelejšo življenjsko dobo. To še posebej velja za vzgojo v jugoslovenskem nacionalnem duhu, ki naj ne bo vzgoja v smislu nacionalnega šovinizma, ampak vzgoja v našem jugoslovenskem nacionalizmu, vzgoja k nacionalni samozavesti, ki ljubi in brani svoje, a tuje spoštuje. In ta roka naj bo zakon, ki leži pred nami. Omenil sem na kratko samo glavne vidike, iz katerih smatram zakon kot dober in za nadaljni telesni in duhovni razvoj našega naroda potreben, in se ne mislim spuščati v podrobne določbe zakona, o katerih sem prepričan, da jih je odbor tehtno pretresel in izvršil tudi potrebne spremenbe v prvotnem besedilu.

Izjavljam v svojem imenu in mislim, da lahko to izjavim v imenu vseh poslancev iz Dravske banovine iz kluba J.N.S., da bomo glasovali za zakonski predlog. (Odobranje).

Obžalujem, da je eden naših kolegov iz Dravske banovine skušal v razpravo o predloženem zakonu vnesti noto, ki nima s tem zakonom prav nobene zveze, ampak ima samo namen služiti političnim ciljem gotovih izranžiranih političnih činiteljev, ki so že ponovno doživeli težke poraze, pa jih še bodo tudi v bodoče. (Odobranje).

Потпретседник др. Коста Поповић: Реч има народни посланик г. др. Младен Лисавац.

Др. Младен Лисавац: Господо народни посланици, ја не бих узео реч у овој Скупштини о овоме предмету да није нешто превиињено, што је врло важно. Много је говорено о томе што је, може бити, нешто случајно дошло и упало унутра као што је упало понтиски Пилат у Вјерују. Па када би се о свему томе говорило зашто не би и о ономе што је доиста важно. Овај закон, који је данас овде на претресу, врло је добар и ја не бих имао ни једне речи да кажем више у његову похвалу него што су моји поштовани предговорници рекли, али морам да споменем да тај закон може дати повода сумњи у иностранству да он нема можда неке особите и нарочите тенденције.

Римска и латинска пословица већ је казала да оно што двојница раде није исто, па стога држим, да и ми овде треба нарочито да нагласимо, да ово што ми сада овде радимо није оно исто што су радили наши суседи када су један сличан закон доносили. Господо моја, ми овде у нашем закону нарочито наглашујемо да желимо овим законом створити један подмладак, који је способан да нашу државу очува и одбрани у случају опасности и да буде снажан, тако да се не морамо

бојати да ћемо оно изгубити што смо тешким мукама и крвљу стекли. Али, господо, када се нешто слично ради тако у другим државама; онда нам се може лако и нешто подметнути. Подметнути нам се може кад нам се каже: па и ви можда имате неке агресивне намере, можда имате неке империјалистичке тежње, када чините исто што и Италија, — јер они који су то до сада чинили ту намеру и не крију.

Господо, соколство је данас једна установа којој се морамо сви поклонити и сматрати је као једну од најважнијих установа у нашој земљи, која има да нам очува наш народни интегритет и нашу земљу да одбрани. Али ово соколство хоће само да брани Отаџбину, а неће да напада друге и да осваја. Но то ваља и споља документовати. На жалост не постоје друштва изван наше отаџбине осим Чехословачке и Пољске, која би нашла исти назив и која би, с времена на време, одржавала неке конгресе и конференције на којима би имала прилику да се то каже и истакне. Али постоји још једна друга установа у нашој држави, која је ставила себи за задатак, да у иностранству покаже да сва та друштва о физичком васпитању немају никакве агресивне тенденције и империјалистичке смерове, него да теже, за тим, да нас приближе са другим народима и да омогуће најважније добро, то јест да омогуће мир, а то су наши скаути. Као што знате скаутизам је једна интернационална установа у којој учествује не једна држава или више држава, него цео данашњи свет. Они одржавају сваке године своје конференције и скупове, и на тим скуповима показују да та удружења о физичком васпитању имају тај једини циљ да одбране своју отаџбину али да теже свим силама да одрже мир, да се међусобно упознају и спријатеље, да се почну ценити, јер само онај који се састаје с неким може показати и другом шта вреди. Ја, господо, при овоме нисам имао намеру да некога омаловажавам него да скренем пажњу г. Министру на то да при извођењу овога закона има увек на уму да скаутизам има велики задатак па да то узме у обзир при извађању § 9 о физичком васпитању јер се не иде за тим да се ствара нека агресивна војска или империјалистичка гарда, него се има за циљ само очување онога што већ имамо. Империјализам је једна врло опасна ствар, јер он ствара омразу у целом свету. Када је, господо, букнуо светски рат, и када је мала Србија нападнута од велике Аустрије, није ту било никаквих пактова ни договора који су нагнали и обавезали Француску, Енглеску а затим и Америку, да ступе у одбрану мале Србије, него то што се видело да постоје империјалистичке тенденције и што је Аустрија хтела да се прошири на наш рачун. Господо, ако се две тује покољу може стољуди да гледају и нико неће прстом мрднеути, али у случају ако курјак нападне на једну овцу цело село скочиће да овцу одбрани. Ја мислим, господо, да је врло важно да се овом приликом, која се сад дала, упореди са соколством и скаутизам, јер за сада соколство није интернационално, па да се бар скаутизму омогући да у иностранству може показати, да сви ми тражимо пријатељство и братство у свету. Ја мислим да са те стране скау-

тизам је врло важан јер је противан фашизму. Фашизам се не сме појавити у иностранству јер би га свуда сматрали да сеје немир, док напротив скаутизам је до сада примљен у иностранству о-беручке, јер он има за циљ да очува оно што нам је најдраже, а то је мир. То је што сам имао да споменем, да разјасним и да неке ствари изнесем које овде нису додирнуте.

Потпретседник др. Коста Поповић: Господо народни посланици, са вашим пристанком дозволите ми да закључим данашњу седницу. Као дневни ред за идућу седницу предлажем:

1) Продужење претреса извештаја Одбора за проучавање законског предлога о обавезном те-

лесном васпитању.

2) Претрес извештаја Одбора за проучавање законског предлога о допунском споразуму уз споразум о клирингу између Краљевине Југославије и Швајцарске Конфедерације.

3) Претрес извештаја Одбора за проучавање законског предлога о сузбијању полних болести. Прима ли Скупштина овај предложени дневни ред? (Прима).

Данашњу седницу закључујем, а другу заказујем за сутра у 10 часова пре подне са усвојеним дневним редом.

Седница је закључена у 12.30 часова.

П Р И Л О Ж И

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

Одбор за проучавање законских предлога о Међународним уговорима и споразумима примио је на проучавање предлог закона о Допунском споразуму уз споразум о клирингу од 27 априла 1932 године као и уз додатак од 2 новембра 1932 године, закљученом и потписаном у Београду 29 августа 1933 године између Краљевине Југославије и Швајцарске Конфедерације, завршио је поверени му посао на својој седници од 15 новембра 1933 године, усвојивши текстуелно законски предлог у начелу и појединостима, те према томе Одбору је част предложити Народној скупштини да овај законски предлог изволи усвојити.

За известиоца Одбор је одредио г. Стевана Ђирића, народног посланика.

15 новембра 1933 године
Београд.

Претседник,
Стеван Ђирић с. р.

Секретар,
Др. Богдан Видовић с. р.

Чланови:

Игњат Б. Стефановић с. р., Салих Баљић с. р., Никола Прека с. р., др. Влада Станишић с. р., Милоје М. Сокић с. р., др. Вјекослав Милетић с. р.

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

Одбор за проучавање законског предлога о сузбијању полних болести, на својим седницама свестрано је проучио упућени му законски предлог и у току свога рада учинио је следеће измене и допуне:

Код § 1 у другом реду речи „гонококтична инфекција” замењују се са „гонореја”. Бришу се речи: „и без обзира на коме делу тела се налази локализација оболења”.

Код § 3 у другом реду после речи „преглед” ставља се реч „а”, у истом реду после речи „и” ставља се реч „на”; на крају трећег реда додају се речи „ако је стања таквог да не може поднети

трошкове лечења”. Параграф трећи добија и два нова става:

„Изузимају се лица осигурана по закону о осигурању радника (1922 год.) која ће се лечити у својим санитетским установама”.

„Министар социјалне политике и народног здравља прописаће правилник о плаћању трошкова лечења аналогно Правилнику о наплати болничких трошкова”.

Код § 4 у тачци 2 у почетку другог реда после речи „и” умећу се речи „само ако добије поуздане податке”, на крају тачке 3 после параграфа ставља се запета и додају се речи „без обзира на тачку 3 овог параграфа”.

Код § 5 после речи „лажно” ставља се запета и умеће се реч „злонамерно”.

Код § 6, у шестом реду, речи „треба вршити” замењују се речима „вршиће се”.

Код § 7 у тачци 1, у четвртном реду, место „16” ставља се „15”.

§ 8 мења се и гласи: „Свака проституција као и држање јавне куће је забрањено и кажњиво дело по прописима Кривичног законика, глава XXIV”.

§ 9 мења се и гласи: „Мушко лице које ступа у брак мора за венчање поднети надлежној власти лекарско уверење из кога ће се видети да не болује ни од једне болести наведене у § 1 овога закона.

Државни самоуправни лекари издаваће ова уверења бесплатно сиромашним лицима.

Женско лице које зна да је заражено или према околностима то може да претпостави па ипак закључи брак казниће се по § 256 Кривичног законика.

Издавање лажног уверења казниће се по постојећим законским прописима.

Ако верски претставник, или претставник надлежне грађанске власти не буде добио оваква уверења од мушког лица које жели да ступи у брак, па га ипак венча, казниће се по одреби § 399 став 1 Кривич. законика”.

Код § 11, у петом реду, после речи „нема” додају се речи „лице које да дете болесно од сифилиса другом лицу под своје или на неговање или васпитање а о болести детета не обавести”.

Код § 12 у другом реду реч „тајну” брише се:

у другом ставу реч „основати” замењује се са „оснивати”; у трећем ставу, у трећем реду, после речи „удружењима” умећу се речи „и са друштвима за сузбијање полних болести”; у истом реду реч „основати” замењује се са „оснивати”; у петом реду после речи „угрожена” умећу се речи „и посрнула”.

Код § 13 у првом реду речи „живи малолетник” замењују се са „живе малолетни”, у почетку другог реда бришу се речи „женскога пола”.

§ 16 мења се и гласи: „За извиђаје и пресуђења кривица по овоме Закону надлежни су судови по Закону о кривичном судском поступку, који важи на дотичном судском подручју.

Претрес је тајан”.

Код § 19 реч „Министарству” замењује се са „Министру”; на крају истог параграфа додају се речи „који ће издати потребан правилник за извршење овога закона”.

§ 20 гласи: „Овај Закон ступа у живот кад се обнародује у „Службеним новинама”, а обавезну снагу добија 30 дана после обнародовања, када престају да важе прописи, који су му противни”.

Одбору је част предложити Народној скупштини законски предлог са горњим изменама и допунама да га изволи у целости усвојити.

За известноца одборске већине одређен је г. др. Ђуро Остојић, народни посланик.

Код § 9 одвојили су своје мишљење чланови Одбора г.г. Витомир Видаковић и Влада Шиљековић, народни посланици.

16 новембра 1933 године
Београд.

Претседник Одбора,
Др. Филип Лазаревић с. р.

Секретар,
Др. Стеван Васиљевић с. р.

Чланови:

Др. Драг. Јевремовић с. р., др. Ђуро Остојић с. р., др. Драгутин Костић с. р., др. Никола Кешељевић с. р., Карло Гајшек с. р., Алојз Дрмељ с. р., Трипко Нинковић с. р., Витомир Видаковић с. р. (одваја се), Влада Шиљековић с. р. (одваја се).

ОДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ

Издавање предбрачних лекарских уверења врши се бесплатно од стране државних и самоуправних лекара.

§ 9

„Мушко лице које ступа у брак мора за венчање поднети надлежној власти лекарско уверење из кога ће се видети, да не болује ни од једне болести наведене у § 1 овог Закона.

Издавање ових предбрачних уверења врши се бесплатно од стране државних и самоуправних лекара. Лажно издато уверење казниће се по постојећим законским прописима.

Женско лице које зна да је заражено или према околностима то може да претпостави, па ипак закључи брак, казниће се по § 256 Крив. законика.

Ако верски претставник или претставник грађанске власти не буде добио оваква уверења од лица која желе да ступе у брак, па их ипак венча, казниће се по одредбама § 399 став I Кривичног законика”.

За известноца одређен је г. Витомир Видаковић, народни посланик.

15 новембра 1933 год.
Београд.

Чланови Одбора:
прота Витомир Видаковић с. р.
Влад. Шиљековић с. р.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Светислава Хођера, народног посланика, на Минн стра правде о неувођењу у гласачки списак Шпире И. Синовчића од стране Среског суда у Омишу.

Господине Министре, Срески суд у Омишу, Приморске бановине, својим решењем Изб. 447/33 од 13 септембра 1933 године ускратио је г. Шпире И. Синовчићу, припаднику општине Пољица-Прико, Приморске бановине, право да буде заведен у бирачки списак своје општине, иако је г. Синовчић, са осталим потребним и прописаним уверењима, донео и редовиту потврду свог сеоског пристава и општинске управе, да је боравио код своје куће у Пољичкој општини од месеца септембра 1932 до месеца маја 1933, дакле преко 6 месеци, као и уверења да није заведен у бирачки списак суседне Сплитске општине, у којој је боравио од 1 маја 1933 до 1 септембра 1933, укупно 4 месеца, ради својих пословних веза.

Пошто је горњом одлуком Среског суда у Омишу г. Синовчићу било ускраћено једно основно право сваког исправног грађанина, а г. Синовчић није тражио нити је могао да тражи ни у једној другој сем у својој завичајној општини, да се за-

веде у бирачки списак, то Вас молим, Господине Министре, да ми изволите одговорити:

1 — Да ли је Срески суд дужан да потврди унашање у бирачки списак припадника појединих општина, када они испуне све за то потребне услове, а нису заведени у бирачки списак ни једне друге општине у земљи, и

2 — У овом конкретном случају, да ли г. Синовчићу припада икакво право жалбе, како би он могао да себи осигура то основно право, које не би требало да се ускрађује ни једном исправном грађанину? Иначе се он бесправно лишава свог грађанског права и дужности.

Примите, Господине Министре, уверење о мом особитом поштовању.

15 новембра 1933 године
Београд.

Светислав Хођера с. р.
народни посланик.